

Köy Enstitüleri

ISSN: 1304-0227

İki Ayda Bir Yayınlanır.

Yıl 2 / Sayı 7 / Mart-Nisan 2008

Yönetimden

Yeni merkezimizin varlığı ve genişliği sayesinde çalışma olanaklarımız iyileşti. Daha rahat çalışabiliyoruz. Salonumuz 80-100 kişi alabiliyor. Ayda ortalama 3 toplantımızı vakıfta yapıyoruz. İzleyici sıkıntısı çekmiyoruz.

Yarışmamıza gelen çalışmalar Talip Apaydın, Zeliha Kanalcı, Erdal Atıcı, O. Nuri Poyrazoğlu ve Mustafa Aydoğan'dan oluşan seçici kurulun incelemesine sunuldu. Kazananların ödülleri 26 Nisan'da Çağdaş Sanatlar Merkezi'nde yapılacak toplantıda verilecek.

İki ayda bir çıkarmakta olduğumuz Bülten'i ulaştırdığımız adreslere parasız gönderiyoruz. Bu nedenle katkı olsun diye bağış yapanlara teşekkür ediyoruz. Köy Enstitüleri ile ilgilenenlerden ulaşamadıklarımız olabilir. Haberleşelim. Kendilerine de gönderelim. Köy Enstitüleri idealinin yayılmasını istiyoruz.

Altıncı sayımızda bir çağrımız vardı. Arşivimizde olmayan kitapların aslı veya fotokopilerinin gönderilmesi. İlk yanıt Cılavuz Köy Enstitüsü mezunu Sn. Hasan Özkan'dan geldi. Müdürleri Halit Ağanoğlu'nun "Köy Enstitüleri Yolunda" adlı kitabının fotokopisini ciltlenmiş olarak armağan etti, teşekkür ederiz.

Köy Enstitüsü mezunlarına her yıl sıra ile vermekte olduğumuz "Onur Belgesi" bu yıl 1947-48 öğretim yılı mezunlarına verilecektir. Ankara'da oturan o yıl mezunlarını 15 Nisan 2008 tarihine kadar vakfımızla iletişim kurmalarını rica ederiz.

Okuyucularımızın 17 Nisan Köy Enstitüleri Bayramı'nı kutluyoruz.

Gelecek bülten günlerinde buluşmak üzere mutluluklar dileriz.

Köylüye iyilik yapmak, onu cahil bırakmak veya aldatmak yolunu tutmakla sağlanamaz. Köyde eğitim, her engeli her zorluğu yok ederek gerçekleştirilmeye mecbur olduğumuz ana davalardan biridir. Halka hizmet edip etmeyen insanlar olduğumuzu, bu gibi işlerde tutacağımız fikrin mahiyetiyle gösterebiliriz. Bilgisiz insan, 'gerilikten ve uyuşukluktan ayrılmak istemiyor' diye onun dünya anlayışına mı katılacağız? Aydınlardan, kendi çocuğunun cahil kalmasına dayanabilen, razı olan bir kişi çıkar mı? Milletın çocuklarını okutmaya sıra gelince niçin aynı heyecanı ve titizliği göstermiyoruz?

İsmail Hakkı Tonguç

Köy Enstitülerini halk adına aydınlar kurdu, halk adına yine aydınlar yıktı. Halk Köy Enstitülerini istiyordu da aydınlar onun için kurdu demek gerçeğe ne kadar aykırıysa, halk istemiyordu da, aydınlar onun için yıktı demek de o kadar aykırıdır. Ama kuranlar mı gerçekten halktan yanaydılar, yıkanlar mı? Bu sorunun karşılığını vermek biz Enstitülülere düşmez; Ama merak edenlere şöyle bir yol gösterebiliriz: Bakşınlar, kuranlar mı yıkanlar mı daha çok çıkar peşindedirler. Kuranların kişisel çıkarları ne oldu, yıkanların ki ne?

Sabahattin Eyüboğlu

Bağışlanız için:

Posta Çeki No: 524699

Ziraat Bankası Kızılay Şubesi
3902 9247-5003

Geleneksel Yemeğimiz
17 Nisan 2008 Perşembe Saat 19:00
Vedat Dalokay Nikah Salonu Kurtuluş

Davetiye için; 425 24 68

Köy Enstitülerine Yaklaşım

Hasan-Âli Yücel'i ölümünün 47. yılında Sabahattin Eyüboğlu'nun bir yazısından alıntı yaparak da saygıyla anıyoruz.

Yücel

Sebahattin Eyüboğlu

Memleketçi insan, memleketi de, insanı da Yeni Türkiye'nin gerçeklerine uygun olarak düşünürseniz, bu iki kelime size erken yitirdiğimiz, kadrini birçok değerlerimiz gibi sonradan bileceğimiz Hasan Âli Yücel'in kişiliğini özetler. Yücel, çağdaş aydının bütün sorunlarını memleket açısından ele alır, her düşünceye memleketinde uygulanabildiği ölçüde değer verir, bu yüzden dünya açısından düşünen dostlarıyla çatışır, dar görüşlü sayılmaya razı olurdu. Gündelik yaşayışında bile Yücel, ayağının memleket gerçeklerinden yurttaşlarının zevk ikliminden kesilmesini istemezdi. Her düşüncesi her savaşı yeni ve mutlu bir Türkiye'ye çevrikti.

Yücel bu memlekette, kelimenin cömert, su götürmez anlamıyla iş görmüş adamdır. Koşullarının gönlümüzce olmadığı, koyunun kurttan ayrılmadığı derdin de devanın da alaca karanlıkta görüldüğü bir yerde iş görmenin, gereğince öğretmen, müfettiş, eğitim bakanı, yazar olmanın zorluğunu bilmeyen bilmez, anlatmaya çalışmak da boştur, anlamak istemeyene. Geri kalmış bir memlekette hiçbir başarı dünyanın gözünü doyuramayacağı için orada işgörenlerin kadrini yalnız insan olanlar bilecektir. Yücel'in kadrini de yalnız insaflı olanlar bilmiş, olmayanlarsa zamanla ister istemez bileceklerdir.

Bizim gömlek değiştiren yurdumuzda da iş görmenin ilk şartı kendi kabuklarını kırmaktır. Kabuklarını Yücel'den daha çok kıran, ondan daha yeni düşüncelere ulaşanlarımız vardır, ama kendi kabuklarını kırmak başka, kendisiyle birlikte on binlerin, yüzbinlerin kabuklarını kırmak başkadır. Yücel, köşesinden-konuştuğu zaman bile, bir köşe adamı değildi, orta insana, ortanın insanına seslenmek, onunla yan yana ilerlemek istiyordu. Bir kişinin atabileceği dev adımından çok, bin kişinin atacağı insan adımlarını istiyordu Yücel.

Yücel, öldüğüne inanılmayan insanlardandır. Çünkü, sağken ölmüşlerden, dünyasına doymuşlardan, yarından çok dünü düşünenlerden değildi. Derdinden çok sevincini yüceltir, yayar; hiç ölmeyecekmiş gibi yaşardı. Değişmese bile değişmeye, yorgunsa bile çalışmaya, mahzunken bile gülmeye hazır bir hail vardı. Onunla konuşurken, çalışırken hiç akla gelmeyen bir şey varsa o da ölümdü. Yüzyıl da yaşasa ölüm düşüncesini semtine uğratmayacak gibi görünürdü. Kim bilir, belki de ölümünden çok korktuğu için ölüm yokmuş gibi yaşıyordu. Bize kendini ölümün yenemeyeceği bir insan gibi tanıtmıştı. Taşkın dirliği, gürbüz kahkahası ve hele yalın, keskin bakışlı, sağlam renkli gözleri ölümü kovar gibiydi çevresinden. Ölümün bir fiskeyle yıktığı Yücel, gürül gürül yaşayan bir insandı.

Eğitimci olarak İnönü'ye yaranarak değil inanarak tuttuğu yol açık ve seçik düşüncesiyle belirttiği, savunduğu, gerçekleştirdiği görüş şuydu: Bir yandan Batı'nın kültür kaynaklarına bir yandan Türkiye'nin insan kaynaklarına daha kısacası, bir yandan hümanizmaya, bir yandan köylüye gitmek. karanlıklar içinde bir çoğunluk ve yarım yamalak bir Tanzimat aydınlığıyla Yeni Türkiye'nin kurulabileceğine inanmıyor, eğitim ve öğretim ilkelerinin bu iki acı gerçeğe çevrilmesini istiyordu. Köy Enstitüleri ve Dünya Klasikleri için yıllarca, geceli-gündüzlü, cenkleşe, tartışa, Büyük Millet Meclisinden köy kahvelerine kadar her yerde giriştiği savaşın özü, sözü buydu. Ona çatanlarsa düşüncelerini açıkça söylemiyor, hangi ilkelere dayandıklarını açıklamıyor, sadece çelme atıyorlardı. Ne kazandık bu iki seferberliğin gevşetilmesinden? Bir başka Yücel, bir başka Tonguç'la eğitim ve öğretim işlerimize daha ışıklı, daha umutlu, daha hızlı bir akış mı kazandırdı? Kimin dili varsa söylesin, kazandırdı diye.

Yücel, yine de küsmüş değildi. Yeni baştan kolları sıvamaya, hoyratların kırıp döktüklerini yeniden onarmaya, Sokrates'le Türk köylüsünü buluşturmaya hazır. Ölmüşken bile yine hazırmış gibi geliyor bana.

İmece, Sayı: 2, Nisan 1961.

Bir teşekkür;

Hasanoğlu Köy Enstitüsü mezunu, emekli ilköğretim müfettişi Mustafa Esen'in çok değerli kitapları kendisinin vasiyeti gereği olarak sayın eşi tarafından vakfımıza bağışlandı. Teşekkür ederiz.

27.08.2008

Her devrimci kurum gibi Köy Enstitülerini de dışardan ve içerden yıkanlar oldu. Dışardan yıkanlar, bilerek bilmeyerek, Para'nın uşaklarıydı; içerden yıkanlar, bilerek bilmeyerek, Para'nın uşaklarının uşakları oldular.

Sabahattin EYÜBOĞLU

Her Sayıda Bir Enstitü

Çifteler Köy Enstitüsü

İlyas Küçükcan

Çifteler Köy Enstitüsü, çağdaş uygarlık yönelimi ulusal eğitimimizin kırsala ulaştırılması, sürecinde kurulan ilk iki enstitüden biridir. (Diğeri Kızılçullu.) Enstitü, 1936-1937 yıllarında Mahmudiye ve Hamidiye'de ard arda açılmış iki eğitim kursu ile yine 1937'de Mahmudiye'de öğretime başlamış ilk köy öğretmen okulunun hizmete girdiği yerde 17 Nisan 1940 tarihinde adı geçen öğretmen okulundan devraldığı 140 öğrencisiyle eğitim hayatımıza katılmıştır.

Doğal güzellikler, ulaşım ve sosyo kültürel koşullarının elverişli olduğu yörede açılan enstitünün müdürlüğü ve ana birimi Eskişehir-Ankara karayolunun 42. kilometresindeki Hamidiye köyünde, öteki birimi de 11. kilometre daha güneyde Eskişehir-Afyon-Konya güzergahında Mahmudiye'de (şimdi ilçe merkezi) açılmıştır. Her iki bölüm için Tarım Bakanlığı'ndan Seydisuyu kıyılarını da çevreleyen 7.000 dönüm (dekar) arazi satın alınmıştır.

Enstitünün hem yerleştiği toprakların daha önceki Çifteler çiftliği adıyla kayda geçmiş olması, özellikle de iki ayrı birimde yer alan kurumu bunlardan birinin adıyla anmanın getireceği sakıncalar dikkate alınarak enstitüye Çifteler Köy Enstitüsü adı verilmiştir. Köy Öğretmen Okulu Müdürü Remzi Özyürek ile enstitünün kurucu müdürü Mehmet Rauf İnan (1905-1996) başarılı çalışmaları ile adlarını duyurmuşlardır. Genelde Hamidiye bölümünde 600-800, Mahmudiye'de de 400-600 civarında Eskişehir, Kütahya, Afyon (ilk yıllar Ankara ve Konya) illerinden gelen öğrenciler barındırılmıştır. Kurumun projelendirilmesi Yüksek Mimar Prof. Emin Onat ve Mühendis Leman Tomsu ikilisince gerçekleştirilmiştir.

Eğitimin Kursları ile Köy Öğretmen Okulu'ndan

kalan bazı yapılar ve kimi düzenlemeler dışında neredeyse her şeye sıfırdan başlanılmış olan enstitüde İkinci Dünya Savaşı'nın getirdiği yokluklara karşın yapılanmada, yerleşimde, elektirik ve su gibi temel gereksinimlerinin sağlanmasında, çevre düzenlemesi ve ağaçlandırma çalışmalarında, tarımsal üretim ve beslenme konusunda, sağlıklı eğitim ve öğretim ortamının oluşturulmasında şaşırtıcı bir gelişim sağlanmıştır. Özellikle ana yapıların hizmete alınması, enstitünün sağlıklı içme suyuna kavuşturulması, yıkık değirmenin santrale dönüştürülerek elektrik üretimine geçilmesi; 3-4 bin dönümlük alanda tarla tarımına, 600 dekarlık alanda sebze ve meyve üretimine başlanması; Seydisuyu boylarının kavaklık, yamaçları, bağlık, tepelerinde de akasyalık ve çamlık olarak düzenlemesi, ışıkların, kapasitesi yeterli kütüphanenin, yemekhane ve yatakhane yanında toplantı ve müzik salonununun hizmete sokulması altı çizilmesi gereken başarılarıdır.

Çifteler Köy Enstitüsü bu başarılarıyla diğer enstitüler için özendirici bir model, yoklukları ve güçlükleri aşma aşamasındakiler için de yüreklendirici bir model kaynağı olmuştur. Dahası uygulama açısından diğer enstitüler için bir laboratuvar, kadrolaşma açısından da fidelik görevini yüklenmiştir. Öğretmenlerden Şinasi Tamer, Nazif Evren, Aydın Arıkök, Osman Yalçın yeni kurulan enstitülerde müdür olarak görevlendirilmişlerdir.

İlk mezunlarını 1942 yılında veren Çifteler Köy Enstitüsü hizmete katıldığı sürede hizmet kesimi için 51'i kız olmak üzere 1300 köy öğretmeni, 1400 civarında eğitimci, yaklaşık 200 köy sağlık memuru yetiştirmiş ve aydınlanma ışığını sorumluluk alanındaki en ücra köylere kadar taşırken Yüksek Köy Enstitüsü'nün ilk dönemine de 30 öğrenciyle katılmıştır.

Hasan-Âli Yücel'i anma.

Ank. Üni. Eğitim Bilimleri Fakültesi (26.02.2008)
Mustafa Aydoğan, Prof. Dr. Cahit Kavcar, Yard. Doç. Dr. Haluk Erdem
Uzm. İlnur Türkkaa

Hasan-Âli Yücel'i anma.

Ank. Üni. Eğitim Bilimleri Fakültesi (26.02.2008)

Vakfımızdan Haberler

- 16 Şubat 2008'de Vakfımız ve DSP Çankaya İlçe Başkanlığı işbirliği ile düzenlenen etkinlikte Osman Bolulu "Köy Enstitüleri ve Demokrasi" başlıklı bir konferans verdi.
- 26 Şubat 2008'de, Vakfımız, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi, Gazi Üniversitesi Hasan Ali Yücel Araştırma ve Uygulama Merkezi işbirliğiyle, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Konferans Salonu'nda Hasan Ali Yücel Anma Etkinliği yaptık. Etkinliğin açılış konuşmalarını; Ankara Eğitim Bilimleri Fakültesi Dekanı Prof. Dr. Gönül Akçamete, G.Ü. Hasan Ali Yücel Araştırma ve Uygulama Merkezi Müdürü Prof. Dr. Nazife Güngör, Hasan Ali Yücel'in kızı Canan Yücel Eronat ve Vakıf Başkanımız Erdal Atıcı yaptı. Konuşmalardan sonra yapılan açikoturumu Prof. Dr. Cahit Kavcar yönetti. Konuşmacılar: Mustafa Aydoğan, Yrd. Doç. Dr. Haluk Erdem ve Uzman İlknur Türkkaan'dı.

Mart 2008

- 1 Mart 2008 Cumartesi günü Vakfımız Merkezinde Ali Dündar "Öğretim Birliği Yasası"nın kabulü ile ilgili bir konferans verdi. Salonumuzu dolduran dostlarımız konferansı ilgiyle izlediler.
- 8 Mart 2008 Dünya Emekçi Kadınlar Günü nedeniyle bir açikoturum gerçekleştirdik. Yönetim Kurulu Üyemiz Nursel Ceylan'ın yönettiği açikoturumun konuşmacıları Prof. Dr. Ayşe Baysal ve Emel Sungur'du. Çoğunluğu kadınlardan oluşan dinleyiciler, konuşmacıları ilgiyle izlediler ve sorularla katkıda bulundular. Açikoturum YOL TV tarafından kayda alındı ve 14 Mart 2008 Cuma günü yayımlandı.
- Çankaya Çağdaş Sanatlar Merkezinde açılan Koleksiyoncular sergisinde Haldun Cezayirioğlu'nun Köy Enstitüleri kitapları sergilendi, Vakfımız katkıda bulundu.
- 15 Mart 2008 Cumartesi günü "Öğretmen Okullarının Açılışının 160. Yılı" nedeniyle Öğretmen sorunları üzerine bir açikoturum gerçekleştirdik. Açikoturumu Vakıf Başkan Yardımcımız Eyüp Yaşar yönetti. Konuşmacılardan Yrd. Doç. Dr. Mehmet Bilir Öğretmen Okullarının tarihçesini anlattı. 22. Dönem Denizli Milletvekili Mustafa Gazalci ise, öğretmen sorunlarına karşı TBMM'de yaptıkları mücadeleyi anlattı. AKP döneminde Eğitimin dinselleştirildiğine ve özelleştirildiğine dikkat çeken Gazalci, örgütlü mücadelenin önemine değindi. Son konuşmacı Doğan Gülmez, uzun yıllar görev yaptığı Almanya'daki öğretmenlerin haklarını ve çalışmalarını anlattı. Salonda bulunanlar da sorularıyla katkı sağladılar. Köy Enstitülü Dursun Kut, Vâkıfa bu tür toplantıları düzenledikleri için teşekkür ettikten sonra "Bu etkinliklerin Cumhuriyet Gazetesi aracılığıyla daha geniş kitlelere ulaştırılması gerektiğini" söyledi.
- 18 Mart 2008 Mustafa Aydoğan Kocaeli Üniversitesi Hukuk Fakültesinde "Köy Enstitüleri" konulu bir söyleşiye katıldı.
- 22 Mart – 30 Mart 2008 Tarihleri arasında Ankara'da açılan kitap fuarına katıldık. Köy Enstitülü öğretmenlerimizle, vakfımızın kurucu üyelerinin katıldığı imza ve söyleşi günleri düzenledik. İmza ve söyleşi etkinliklerinin tarihleri ve katılımcıları şöyledi;
22 Mart 2008 Cumartesi: Erdal ATICI
23 Mart 2008 Pazar: Mustafa AYDOĞAN
24 Mart 2008 Pazartesi: Ali DÜNDAR – Hacı ANGI
25 Mart 2008 Salı: Osman BOLULU- Dursun KUT
26 Mart 2008 Çarşamba: Mahmut MAKAL-Mehmet AYDIN
27 Mart 2008 Perşembe: Abdullah ÖZKUCUR-Ahmet ÖZER
28 Mart 2008 Cuma: Musa UYSAL-Recep BULUT
29 Mart 2008 Cumartesi: Talip APAYDIN-Mustafa GAZALCI
30 Mart 2008 Pazar: Nedim ŞAHHÜSEYİNOĞLU-Niyazi ALTUNYA

Nisan Etkinliklerimizden Belli Olanlar

- 5-6 Nisan 2008 Ankara'da Eğitim Fuarına katılıyoruz ve Fuar Konferans Salonunda "Köy Enstitüleri" konulu bir sunum ve konferans gerçekleştireceğiz. Konuşmacı Talip Apaydın (Yer: Ankara Atatürk Kültür Merkezi, Saat: 13.30)
- 12 Nisan 2008 Cumartesi Vakfımız, Eğitim – Der ve Ankara Aydınlik Girişimi ile birlikte "Köy Enstitüleri ve Demiryolları" Yöneten: Mustafa Aydoğan Konuşmacılar: Prof. Dr. Seçil Karal Akgün, Ümit Sarıslan (Yer Ankara Petrol İş Şube Konferans Salonu, Saat: 16:00-18:00)
- 14 Nisan 2008 Pazartesi Saat: 17:00 DSP Parti Okulunda "Cumhuriyet Aydınlanması ve Köy Enstitüleri" Konulu açikoturum yapılacaktır. Konuşmacıları; Yrd. Doç. Dr. Hasan Erçelebi, Mustafa Aydoğan, Erdal Atıcı.
- 14 Nisan 2008, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Hizmetler Enstitüsü'nde Mustafa Aydoğan ile söyleşi.
- 17 Nisan 2008, Saat: 09.00–11.00 arası, Kanal B "Biz Bize Programı" Köy Enstitüleri ve Kız Öğrenciler" Katılanlar: Halise Apaydın, Perihan Gürler, Erdal Atıcı
- 17 Nisan 2008 Perşembe, Hasanoğlan'da Hasanoğlan Belediyesi, Çankaya Belediyesi ve Köy Enstitüleri ve Çağdaş Eğitim Vakfı tarafından düzenlenen "Köy Enstitüleri Bayramı" etkinliği, konserler ve ağaç dikme töreni... (Ankara Hasanoğlan Beldesi, Saat:11.00)
- 17 Nisan 2008 Perşembe "Geleneksel Köy Enstitüleri Bayramı Yemeği" Çankaya Belediyesi Vedat Dalokay Kokteyl Salonu'nda Saat: 19.00'da başlayacak Ziraat Marşı, Türküler, şüirler, zeybekler ve halaylar eşliğinde öğretmenlerimize güzel bir gece yaşatmayı ümit ediyoruz. Gecede ayrıca, Çankaya Belediye Başkanımız Prof. Dr. Muzaffer Eryılmaz ve Eski Vakıf Başkanımız Zeliha Kanalcı'ya plaket verilecektir.
- 17 Nisan 2008 Zonguldak Karaelmas Üniversitesi, Ereğli Eğitim Fakültesi'nde "Köy Enstitüleri" konulu açikoturuma Vakfımız adına Talip Apaydın ve Nedim Şahhüseyinoğlu katılacak...
- 17 Nisan 2008 Tarsus'ta Osman Nuri Poyrazoğlu ADD Tarsus Şubesinde "Köy Enstitüleri" konulu bir konuşma yapacak...
- 17-18 Nisan 2008 Perşembe-Cuma, Köy Enstitülerini Araştırma ve Geliştirme Derneğinin İstanbul'da düzenlediği "Eğitim Mirasımız Köy Enstitüleri Uygulanabilirliği ve Model Çalışmalar" başlıklı Sempozyumda kurucu üyemiz Abdullah Özkuçur vakfımız temsilcisi olarak bir konuşma yapacaktır.
- 19 Nisan 2008 Cumartesi, Petrol İş Ankara Şubesi Konferans Salonu'nda, Saat:13.30'da "Köy Enstitüleri ve Edebiyat" konulu bir açikoturum gerçekleştireceğiz. Açikoturumu Vakıf Başkanımız Erdal Atıcı yönetecek, konuşmacıları Adnan Bin-yazar, Talip Apaydın ve Emin Özdemir olacak. Açikoturum öncesi "Eğitim Emek Ödülü" Yüksek Köy Enstitüsü Mezunu ve Vakıf Eski Başkanlarımızdan Ali Yılmaz'a verilecek. Açikoturum öncesi Günay Güner bağlamasıyla bir müzik dinletisi sunacak...
- 19 Nisan 2008 Kızılırmak Köy Dernekleri Federasyonu, Hacibeğtaş Yüksek Öğrenim Öğrenci Derneği, Köy Enstitüleri ve Çağdaş Eğitim Vakfı "Köy Enstitüleri" konulu bir açikoturum düzenleyecek, Konuşmacı Prof. Dr. Mustafa Altıntaş
- 26 Nisan 2008 Cumartesi, Saat: 13.30'da Çankaya Belediyesi Çağdaş Sanatlar Merkezinde, Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği Ankara Şubesi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi Tarih Bölümü ile birlikte bir açikoturum düzenleyeceğiz. "ÖĞRENİM BİRLİĞİNDEN KÖY ENSTİTÜLÜ YILLARA CUMHURİYET VE DEVRİM EĞİTİMİ (1924–1945)" üst başlığıyla Vakıf Yönetim Kurulu Üyemiz Mutahhar Aksarı'nın yöneteceği açikoturumda Y. Doç. Dr. Bahri Ata: Pedagoji Kitaplarında Çağdaş Eğitim Kavramı, Ar. Gör. Eriç Erdal: Devrim Bilincinin Kazandırılmasında Basın, Prof. Dr. Seçil Karal Akgün: Yeni Yetişenlere Cumhuriyet, Devrim ve Yurttaşlık Bilincinin Kazandırılması... Konularında konuşacaklardır. Toplantıda Vakfımızca açılan yarışmada kazananların ödül töreni yapılacaktır.

Neler Okuyalım?

Tonguç'a Mektuplarla Köy Enstitüsü Yılları*

Sıkıntılar... Sıkıntılar... Sıkıntılar...

Mutahhar Aksarı

Değerli öğretmenim Mustafa Aydoğan'ın yine yeni bir yoğun emek ve araştırma ürünü olan kitabıyla karşı karşıyayım/z. Biz gençlere örnek olan bir çalışkanlıkla ortaya çıkmış.

Köy Enstitülerinin eğitim siyaseti; "geniş kitleyi hedef alan, geniş kitleye öncelik tanıyan, bu kitle insanların eğitim haklarını kullanabilmeleri için olanaklar hazırlayan, böylece onların yönetime katılmalarını kolaylaştıran parasız, bölgesel" bir perspektiftiydi. Sabahattin Eyüboğlu bugün, yarın ve hatta Köy Enstitülerinin eğitim siyaseti devletimizin temel eğitim siyaseti oluncaya değin aklımızdan çıkarmamız gereken şu soruyu ne de güzel sormuş daha o zamanda: "Köy enstitüleri hakkında ne düşündüğünü söyle, kim olduğunu söyleyeyim." Aydoğan; çalışmasını köy enstitüsü müdürlerinden gelen tüm mektupları tarayarak, sıkıntıları sınıflandırarak ama üçüncü şahıslarla ilgili övme ve yermelere yer vermemek ko-tarmış. Sıkıntılar bugünkü kalkınmışlığımıza bakınca çok da önemsiz şeyler: "Çivi, çimento, ekmek, para, öğrenci alımında zorluk, kız öğrenci bulmak, öğretmen bulmak, öğretmen eksikliği, yetersiz öğretmenler..." Ama o günkü koşullarda amansız ve aşılması güç sıkıntılar. Bunu kitabın adında üç kez "Sıkıntılar...Sıkıntılar...Sıkıntılar" yinelenmesinden daha iyi anlıyorum/z. Peki, sıkıntılar nasıl aşıyor? Tonguç neyi salık veriyor müdürlerine? Öncelikle sorunun ne olduğunun bilinmesini, durum saptaması yapılmasını istiyor, Tonguç. Ardından "Zekayı azami şekilde işleterek imkanlar yaratacağız. Hiçbir sıkıntı konusunda benim kudretim bu kadardır; bundan fazlasını benden beklemeyin gibi TANZİMATÇI mantığına uymayacağız. Hayatta yeni imkanlar yaratmanın birinci şartı tefekkürdür. Başkalarından üstün düşünmenin, onları istenilen noktaya yönlendirmeyi temin edeceğini kestirmeniz lazımdır. İş his sahasından mantık ve tefekkür safhasına dökmelisiniz" diyerek yol gösteriyor.

Ki o müdürler -yalnızca birkaçının cümlesine yer veriyor- "Bu işe bir ideal bütünlüğü ile girdim, idealimi bileyerek yürüyorum. Çıkan engeller beni kamçulamaktan başka bir şey yapamıyor. Hasta vücudum kadar çoluk çocuğum da bu uğurda feda olacaktır. Bunu bir memleket borcu bilerek söylüyorum." {S. Edip Balkır}, "Çalışmak, yorulmak, terlemek ve düşünülünü yapmak için içim içime sığmıyor." (Şerif Tekben), "Arkadaşlarım yaptıkları işlerden ve yorulmalarından huzur buluyorlar." (İhsan Kalabay), "Emin olunuz ki köy enstitüsüne girdiğimiz 1937'den beri bu senenin -1948- yazına kadar hiçbir gün tatil görmemiştik. "(Enver Kartekin) diyen sonsuz derecede sorumluluk sahibi, özverili, vatansever., kişilerdir. Tonguç'un "En doğru yol, işi sıkı tutarak ve iyi yaparak onu kendisine savundurmaktır" ilkesine sıkı sıkıya bağlı müdürlerdir...

Aydoğan; kitabını şu cümlelerle sonlandırıyor: "1946'dan beri, köy enstitülerinin kapatılma sürecinin başlamasından sonra iktidarda olan güçler güçlerine kaynak olarak cahil çoğunluğu görüyorlar da büyük oranda insanın cahil kalmasını isteyerek mi bu sonucu sağlıyorlar? Akla başka ne gelebilir? Yaptığımız çalışma halkçı, ulusalcı çalışmanın nasıl olması gerektiğini göstermektedir, 1946'dan beri yapılanların da halkçı ve ulusal-

Tütün Yorgunu

Doğan Gülmez

Öğretmen yazar Talip Apaydın'ın yapıtları, her ay bir tane olmak üzere "Literatür Yayınları" tarafından "Talip Apaydın Kitaplığı" adıyla yeniden basılıyor.

İlk basımı 1975'te yapılmış olan "Tütün Yorgunu" da bu serinin Ekim 2007'de basılmış olan ikinci kitabı.

"Tütün Yorgunu", 12 bölüm ve 142 sayfadan oluşan kısa, küçük bir roman.Kitap, adından da anlaşıldığı gibi bir tütün çiftçisinin çarpıcı, çarpıcı olduğu kadar da düşündürücü öyküsünü anlatıyor."Tütün Yorgunu"; insanın gücünün yetmeyeceği, altından kalkamayacağı iş ve yaşam koşullarıyla karşı karşıya bırakıldığında nasıl umarsız kalacağını açık bir biçimde gözler önüne seriyor.

Kanımcı her okuyucu,romanda kendi yaşamından bir kesit görecektir. Bu kişilerden biri de benim. Ben "Tütün Yorgunu"nu okurken "Ağ Osman"ın yaşamını kendi çalışma yaşamımdan sahnelerle karşılaştırdım. Öyle günler olmuştu ki; ben de aynı "Ağ Osman" gibi kendi kendime konuşmaya başlamıştım.Eğer o günlerde tatile çıkamayıydım, dinlenemeseydim ben de aynı "Ağ Osman" gibi "tütün dizmeye" başladım gibime geliyor.

"Ağ Osman" hastalanınca yakınları onu önce köydeki hocaya sonra da köylülerin yönlendirmesiyle dağdaki yatıra götürürler. Ama içindeki "cinleri" bir türlü çıkaramazlar. Köye tesadüfen aydın bir sağlık memurunun uğramasına dek de, onu doktora götürmek kimse-nin aklından geçmez.

Bugün televizyolarda "medyum" ya da "astrolog" adlarıyla ekrana getirilen şarlatanları,soytarıları gördükçe insanların hâlâ "cinlerle,perilerle" uğraştıklarına hayretle tanık oluyoruz.

O nedenle 1976 "Madaralı Roman Ödülü" alan "Tütün Yorgunu" bugün de mutlaka okunmalı, anlatılan olaylar üzerinde çok, ama çok düşünülmelidir.

"Talip Apaydın Kitaplığı" Talip Apaydın'ın yapıtlarını ilk baskısından okuyamayanlar ve bugünün genç okuyucuları için bulunmaz bir fırsattır.Ülke sorunlarını en usta kalemlerimizden birinin çarpıcı dilinden; roman ya da öykü olarak okumak, okuyana çok şey kazandıracaktır.

Sevgili yazarımız Talip Apaydın'a ve Literatür Yayınları'a sonsuz teşekkürler...■

cı olmadığını." Önsözde de "Bugün farklı koşullar var. O günün "ihmal edilmiş geniş halk kitlelerini, köyde yaşayan % 80 nüfusu, düşünme ilkesi" yerine bugün köyde veya kentte benzer kesimi ihmal eden, kendi haline bırakan, yönetimi bir küçük elite bırakmak gibi bir ana düşünce egemendir ve bizler bu düşünce ile savaşmak zorundayız. Devlet, siyaset arkamızda değil" diyerek tüm okurlara günümüzdeki ödevini hatırlatıyor.

Ben, kişisel olarak ödevimin bilincindeyim değerli öğretmenim.

Darısı, ödevinin bilincinde olmayanlara! ■

*TONGUÇ'A MEKTUPLARLA KÖY ENSTİTÜSÜ YILLARI Sıkıntılar...Sıkıntılar...Sıkıntılar..., Mustafa Aydoğan, Köy Enstitüleri ve Çağdaş Eğitim Vakfı Yayınları, Birinci Bası: Aralık 2007, Ankara, 272 sayfa.

Tanıtıcı Yayınlarımız

- 1- Köy Enstitüleri, Amaçlar-İlkeler-Uygulamalar, Yay. Haz. Mustafa Aydoğın.
- 2- Hasan-Âli Yücel, Köy Enstitüleri ve Köy Eğitimi ile İlgili Yazıları-Konuşmaları, Yay. Haz. Mustafa Aydoğın.
- 3- Köyde Eğitim, İ. Hakkı Tonguç, Yay. Haz. Mahmut Makal.
- 4- Kitaplaşmamış Yazıları, Cilt 1, İ. Hakkı Tonguç, Yay. Haz. Mustafa Aydoğın.
- 5- Eğitim Yoluyla Canlandırılacak Köy, İ. Hakkı Tonguç.
- 6- Yarının Türkiyesine Seyahat, Ahmet E. Yalman.
- 7- Çeşitli Yönleriyle Tonguç, Yay. Haz. Mustafa Aydoğın.
- 8- Kitaplaşmamış Yazıları, Cilt 2, İ. Hakkı Tonguç, Yay. Haz. Mustafa Aydoğın.
- 9- Köy Enstitüleri ile İlgili Yasalar, Cilt 1, Yay. Haz. Mustafa Aydoğın.
- 10- Köy Enstitüleri ile İlgili Yasalar, Cilt 2, Yay. Haz. Mustafa Aydoğın.
- 11- Basında Köy Enstitüleri, Cilt 1, Yay. Haz. Mehmet Kepenek.
- 12- Basında Köy Enstitüleri, Cilt 2, Yay. Haz. Mehmet Kepenek.
- 13- Ferit Oğuz Bayır'a Saygı, Yay. Haz. Mustafa Aydoğın-Zeliha Kanalcı.
- 14- Köy Enstitüleri I-II (Milli Eğitim Bakanlığı-Tıpkı Basım).
- 15- Köy Enstitüsü Programları, Yay. Haz. Niyazi Altunya.
- 16- Vakfımızın On Yılı.
- 17- Köy Enstitüleri Dergisi 1-8 (Tıpkı Basım), Yay. Haz. İlhan Alkan.
- 18- Köy Enstitüleri ile İlgili Yönetmelik ve Resmi Yazılar, Yay. Haz. Mustafa Aydoğın-Niyazi Altunya.
- 19- Canlandırılacak Köy Yolunda, Şerif Tekben.
- 20- Tonguç'a Mektuplarla Köy Enstitüsü Yılları, Yay. Haz. Mustafa Aydoğın.

Bize Gelen Kitaplar

- İsa Öztürk (Değişik 6 kitap)
- Talip Apaydın (Değişik 6 Kitap)
- Abdullah Kaygısız - Ateş Çemberi
- Işık Kansu - Emperyalizmin Yeni Masalı
- Mustafa Güneri - Yazı Öğretiminde Denemeler (Ali Kınacı Armağanı)
- Prof. Dr. İ. Ethem Başaran - Eğitim Bilimine Giriş
- Güler Yalçın (Kaveg) - Hikayesi Bitmedi
- Güven Dinçer (4 Kitap)
- O. Nuri Poyrazoğlu - Gavrudağlı Masallar
- Prof. Dr. Nazife Güngör - Atatürkçü Düşüncenin Cumhuriyetten Günümüze Din Kültür Eğitim
- Doç. Dr. Haluk Erdem - Eğitimde Reform ve ...
- Erdal Atıcı - O Karlı Kış Günü
- Birinci Türk Neşriyat Kongresi, (Ali Kınacı Armağanı)
- Perihan Gürler-Takım Halinde Köy ve Eğitim Dergisi
- R. Sami Hamamcı - Yaşınızı Yaşayan Çocuklar
- Hasan Coşkun - Birecik Halk Eğitim Merkezi
- Mehmet Aydın - (Değişik 3 Kitap)
- Orhan Tüleylioğlu - Neden Öldürüldüler (2 Cilt)
- Mustafa Gazalcı - Bilimin Işığında Eğitimin Gücü
- Ali Koçak - Sarı Köpek ve Köy Enstitüleri Olmasaydı
- Prof. Dr. Rahmi Dirican - Bir Hekimin Anıları
- Ceyhun Atfı Kansu - Köy Öğretmenine Mektupları (Ulusal Eğit. Derneği)
- H. Raşit Öymen - Kuruluşundan Yıkılışına Kadar Köy Enstitüleri (Fotokopi- C. Binbaşıoğlu)
- Kuşadası Belediyesi - Kuşadası Öyküye ve Şiire Yolculuk (Selim Esen - 4 Kitap)
- Ali Efe - Köy Enstitüleri (50 Kitap)
- İlyas Küçükcan - Köy Enstitüleri ve Çifteler Örneği
- Mahmut Makal (Değişik 5 kitap, 10'ar adet)
- Refik Cevahir - Aynı Yolda Aynı Emek (10 Kitap)
- Naciye Makal - Bindim Tütün Kufesine (10 Kitap)
- Süleyman Çalışkan - Beyoğlu ve Oğulları (100 kitap)
- Mustafa Esen - (500 Kitap)

Mustafa Necati-Sabahattin Eyüboğlu'nu anma.
Vakıf Merkezi

Çetin Gül, Prof. Dr. Cahit Kavcar, Ali Kınacı, Günay Güner, Erdal Atıcı

Adalet ve Özgürlük Haftası Paneli
Çağdaş Sanatlar Merkezi - 25.02.2008

Prof. Dr. Kasım Karakütük, Erdal Atıcı, Prof. Dr. Binnur Yeşilyaprak,
Dr. Nuray Ertürk Keskin

Yitirdiklerimiz

- 1- Mustafa Esen - Hasanoğlu K.E. - 05.05.2006
- 2- Hüsnüye Cevahir - Savaştepe K.E. - 16.04.2007
(Enstitünün Bir Numaralı Öğrencisi)
- 3- Abdullah Bigi - Kızılçullu K.E. - 16.11.2007
- 4- Şahin Koç - Akpınar K.E. - 11.02.2008
- 5- Bahattin Çalış - Hasanoğlu K.E. - 29.03.2008

Gazi Eğitim Enstitüsü Emekli Öğretmenlerinden, Vakfımızla yakın ilişki içinde olan Sayın Hidayet Tellî'yi yitirdik. Yakınlarımızın, sevenlerinin acısını paylaşıyoruz. 20.03.2008

Öğretim Birliği ile İlgili Toplantı - Ali Dindar
Vakıf Merkezi (05.03.2008)

Nazif Evren'i anma
Vakıf Merkezi (02.02.2008)
Abdullah Özküçür, Osman Bolulu, Ahmet Özer, Ergun Evren

İrtica yüz buldukça şımaran, şımarıkça tecavüze geçen bir ruh halidir. Bu bize mahsus bir şey değildir. Her yerde ve her zamanda böyle olmuştur. Onun için yobazın kendi işinde gücünde olması çabuk geçer ve sağa sola pek kısa bir zamanda saldırrya başlar.
Hasan-Âli Yücel

Basından

■ Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu tarafından yapılan araştırmaya göre, Türkiye'de 15-29 yaş grubundaki kızların %60'ı, 25-29 yaş grubundaki kızların %66'ı hem okula gitmiyor, hem de çalışmıyor, evde oturuyor.

Cumhuriyet, 08.02.2008

■ TESEV adına iki profesör tarafından yapılan bir araştırmaya göre liseden sonra öğrenime devam edemeyen kızlar için en önemli nedenler sıralaması şöyle;

%29,8 Üniversite sınavını kazanamadı.

%14,6 Sınavı kazandı ama evlendi, okulu bıraktı

%14,4 Çalışmak zorundaydı, sınava giremedi.

%10,5 Daha fazla okumasına ailesi izin vermedi

%9,8 Okul yaşamından hoşlanmıyordu

.....

%1,0 Sınavı kazandığı halde türban yasağı nedeniyle gidemedi.

Cumhuriyet, 08.02.2008

■ İmam Hatip Liselerinde okuyan öğrenci sayısı son beş yılda 65 binden 130 bine çıkarılmıştır. Öğrenci başına yapılan devlet harcamaları genel liselerde 1,249,-YTL iken İmam Hatip Liselerinde okuyan öğrenciler için 30067-YTL'dir. Son beş yılda 546 felsefe, 1996 müzik, 5548 fen bilgisi, 7145 okul öncesi öğretmeni atanırken 77758 din kültürü öğretmeni atanması yapılmıştır.

Cumhuriyet, 01.03.2008

■ Ankara, BELFA eski Genel Müdürü Yalçın Beyaz, Bendigar Cengiz'in ifadesine göre "Lise diplomasını torpil ile Erzurum'dan getirtti."

Hürriyet, 27.02.2008

■ Kimin başbakanlığı döneminde kaç İmam Hatip Lisesi Açıldı.

Başbakan	Yıllar	Açılan İHL
Adnan Menderes	1951-1959	19
İsmet İnönü	1962-1963	7
Süleyman Demirel	1965-1971	46
Bülent Ecevit	1974-1975	29
Süleyman Demirel	1975-1976	233
Bülent Ecevit	1978-1979	4
Süleyman Demirel	1979-1980	36
Turgut Özal	1983-1989	90
Mesut Yılmaz	1990-1992	23
Süleyman Demirel	1992-1994	12
Tansu Çiller	1994-1995	13
Diğer Hükümetler	1995-1997	97
Toplam		609

Cumhuriyet, 04.03.2008

Şiir Köşesi

■ Ceyhun Atuf Kansu (1919-1978)

Taşlama

Diren tutan, tornada iş başında
Çapasında döveninde tezgahında
Senin, alın terindir ekmeği aziz kılan.
Ellerinle birleşmeyen ellere yuh olsun.

Dağ başısın yücelerde güneşlisin,
Ama derindedir asıl cevherin,
İşletmeyen cevherini, ısıtmayan kaderini
Zalimliğe, geriliğe, karanlığa yuh olsun

Çarşı kahvesi, esnaf kahvesi, balıkçı kahvesi
Bunca uyuşturduğun kana
El değmediğin topraklara, madenlere
Koyverdiğin bunca boş zamana yuh olsun

Halk dedim sözümün iptidasında
Ne varsa yeryüzünde sana kul yazdım
Hürriyetini verirsen yanılıp şaha
Şaha da, sana da, bana da hepten yuh olsun.

■ Türkçe Söyleyen Can Yücel
Bir Çin Şiiri (7. Yüzyıl)

Davacı zengin, davalı yoksulsa
Zenginden yana işler yasa

Davacı yoksul, davalı zenginse
Davalıda kalır yine nizalı arsa

Davacı da davalı da zenginse davada
Özür diler çekilir aradan kadı

Davacı da davalı da yoksulsa, bak
Sade o zaman işte yerin bulur hak

KÖY ENSTİTÜLERİ VE ÇAĞDAŞ EĞİTİM VAKFI

Mithatpaşa Cad. 62/21 Yenişehir / ANKARA

Tel&Faks: 0312 425 24 68 - Tel: 0312 419 36 34

Yayının Adı	Köy Enstitüsü
Yayının Türü	Yaygın Süreli Yayın
Yayın Şekli	2 Aylık - Türkçe
Yayın Sahibi	Köy Enstitüleri ve Çağdaş Eğitim Vakfı Adına Erdal ATICI
Sorumlu Yazı İşleri Müdürü	Ali KINACI
Yayın İdare Adresi	Mithatpaşa Cad. 62-21 YENİŞEHİR / ANKARA
E-Mail	koyenstituleri@gmail.com
Basım Yeri	Özyurt Matbaacılık - Büyük San. 1. Cad. Elif Sk. No: 197/237-238 İskitler - Ankara Tel: 0312 384 15 36 Faks: 0312 384 15 37